

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

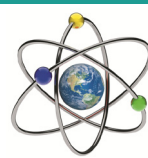
No9(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 516 sahifa,
25-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Academic and Translingual Competence as an Integrative Construct in Higher Education: a Theoretical Framework.....	10
Davronova Fotima Pirnazarovna	
Olqatlanish xulq-atvori buzilgan bemorlarning emotsional va shaxslilik xususiyatlarining klinik-psixologik tahlili	14
Abdumutalibova Mag'firat Mirodil qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tizim modeli	18
Melliyeva Dilfuza O'ralovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining 5K kompetensiyalarini baholash mezonlari va indikatori.....	24
Himoyeva Sarvarbegim Jamilovna, Qodirov Zayniddin Zaripovich	
Bo'lajak pedagoglarda stressli vaziyatlarda xulq-atvor xususiyatlarini tadqiq etishning psixodiagnostik asoslari.....	29
Olimova Furuza Aslonovna	
Developing the Skill of Evaluating the Reliability of Information Sources in Teaching English.....	35
Sherimbetova Nasiba Ravshanbek kizi	
Tarmoq texnologiyalari fanida sun'iy intellekt asosidagi web-platfomaning didaktik imkoniyatlari	42
Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li	
Maxsus ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda sun'iy intellekt imkoniyatlari	48
Abdujabborova Dildora Saidmurot qizi	
Pedagogik jarayonlar davomida talaba-yoshlar egallagan faol fuqarolikning ijtimoiy-madaniy ahamiyati	56
Xabibulla Muratov Abduqodirovich	
Maktabgacha tayyorlov yoshdagi bolalarda atrof muhitga munosabatini shakllantirishning zamonaviy usullari	65
Umarova Dildora Nizom qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning obrazli va bog'lanishli nutqini rivojlantirish hamda nutqiy qiyinchiliklarni erta aniqlashning pedagogik-psixologik asoslari	70
Axmedova Muyassar Xadimatovna, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi	
Umumta'lim maktabi o'quvchilarida ochiq javobli PISA topshiriqlarining produktiv fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni	76
Xudayberdiyeva Muxayyo Karshiboyevna	
Ta'limda interaktiv texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	86
Xoshimova Maftunabonu Xoshimjon qizi	
Yosh kelin-kuyovlarning nikoh orqali kutuvlari va psixologik farovonligining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	91
To'liqinboyeva Mahliyoixon Valijon qizi	
"Art-pedagogik qobiliyat" tushunchasining mohiyati va tarkibiy komponentlari	95
Bo'ltakova Roziya Xasan qizi	
Pathogenetic Rationale for Personalized Therapy of Dentin Hypersensitivity in Patients With Erosive Tooth Lesions	99
Khusanbaeva Jasmin Shavkatovna, Zoirov Tulqin Elnazarovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona axborot tizimlarini tizimli tahlil qilish va modellashtirish.....	104
Ro'ziyev Bahromjon Rustam o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining moliyaviy savodxonligini rivojlantirish mexanizmi va tarkibiy-funksional modeli	108
Berdimurotov Adxam Xayrulla o'g'li	

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kitobxonlik kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	113
Umirova Marxabo Abdimannobovna	
O'zbek EFL sinflarida talabalarining og'zaki nutq ravonligini mikrointeraktiv sikllar asosida rivojlantirish.....	116
X. S. Malikova	
Sun'iy intellektning xorijiy til o'rganuvchilarga yordami: imkoniyatlar va amaliy mashg'ulotlar	120
Ashurova Dildora G'afurovna	
Bo'lajak o'qituvchining kasbiy malakasi va aralash ta'lim sharoitidagi talablari.....	124
Baxtiyorova Maxliyo Baxrom qizi	
Refleksiv texnologiyalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-metodik tafakkurini rivojlantirish	127
Xo'janiyozova Gulhayo Ilhomovna	
Boshlang'ich ta'limda hikoya janridagi matnlarni o'qitishda STREAM texnologiyasidan foydalanish.....	131
Ahmedova Munisa Xo'sinboy qizi	
Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarni mustaqil hayot faoliyatiga tayyorlashning korreksion-pedagogik texnologiyasi	137
Jo'rayeva Gulmiraxon Zufarjon qizi	
Developing EFL Students' Academic Writing Skills Through Self-Directed Learning Strategies.....	141
Kayumova Gulnoz Abduxalilovna	
Ko'rishida nuqsoni bo'lgan boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi	147
Mavlonova Shaxzoda Turg'unovna	
Developing English Communication Skills Among Students in Non-Philological Higher Education Institutions Through Task-Based Learning	151
Mirbabayeva Sabina Sobirjonovna	
Indicators for Evaluating and Monitoring the Quality of Foreign Language Education in General Secondary Schools	158
Muxtarova Shafoatbonu Adham qizi	
Fizika fanini o'qitishda talabalarining texnologik kompetensiyasi pedagogik tadqiqotning predmeti sifatida...	164
Raxmankulova Dilora Gulomovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi asosida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni	169
Umurova Ma'rifat Yoshiyevna	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak muhandislarning loyihaviy-konstruktorlik faoliyatiga tayyorlash metodikasini ishlab chiqish	175
Uzokov Sherzod Xamidovich	
Boshlang'ich ta'limda sun'iy intellekt va zamonaviy texnologiyalar: imkoniyatlar va istiqbollar.....	180
Akramhonova Maftunaxon Ma'murjon qizi	
Mystical Images in the Poetry of Navoi and Mashrab	183
Mamasoliyeva Muslimaxon Alisher qizi	
Oilaviy bolalar uylari tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik asoslari: tajriba-sinov natijalarining tahlili.....	188
Muxamadiyev Xojakbar Asliddinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish	193
Yuldasheva Shoxida Botirovna, Abdullayeva Qirmizi Jumatayevna	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak pedagoglarning mustaqil o'rganish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	198
Mayliyeva Sadoqat Raximberganovna	
Generative Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Pedagogical Challenges and the Development of Communicative Competence	202
Latofat Zokir kizi Raximdjanova	

Международные модели подготовки будущих учителей к инклюзивному образованию: сравнительный анализ ключевых компонентов	210
Янкина Эмиля Адыловна	
Психологические механизмы формирования читательской мотивации у младших школьников	216
Мадаминова Саидабону Умидбековна	
O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi destruktiv ziddiyatlarning oldini olishning pedagogik-psixologik vositalari	222
Elbekova E'zoza Jamshid qizi	
Badiiy asarni neyropedagogik tahlil materiali sifatida qo'llashning metodik asoslari	227
Shoyimova Shoir Sanakulovna	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini takomillashtirish metodikasi	231
Toshturdiyeva Tursunoy Muhammadiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning zamonaviy texnologiyalari	235
Toshtemirova Maftuna Karimovna	
Surunkali somatik kasalliklarga chalingan bemorlarning psixologik farovonligini oshirish: psixodiagnostik va psixokorreksion yondashuvlar	240
To'liqinboyeva Mahliyo Xon Valijon qizi	
Raqamli ta'lim muhitida flipped classroom texnologiyasidan foydalanish	244
Azimova Dilnoza Axmedjonovna	
Инкультурация личности и формирование культурной идентичности в школьном образовании	249
Насимджанова Махсума Маждовна	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida talabalariga ingliz tilini integratsiyalashgan lingvistik kontekstualizatsiya orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish	253
Ayatov Raximberdi Ibragimovich	
Kasbiy ta'lim tashkilotlarida raqamli texnologiyalarni qo'llash metodikasi	259
Ochilova Gavhar Hamid qizi	
Digital Technologies and Artificial Intelligence in English Language Teaching: Pedagogical Opportunities and Challenges	267
Xolliyeva Mashxura Erkinjonovna	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining cholg'u ijrochiligi kreativligini rivojlantirishda fortepiano fanining didaktik imkoniyatlari	270
Normuminova Gulmira Komiljonovna	
Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini kengaytirish	280
Xudoynazarova Moxira Xakimovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalarining sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish texnologiyalari	284
Ermatov Sh. L.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	289
Nuriddinova Marjona Erkinovna	
Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati	293
Radjapova Zuxra Tirkashevna	
O'qib tushunish strategiyalari va xalqaro tajriba	297
Barno Boltayeva	
Maktab direktorlarining mehnatga oid hujjatlarni rasmiylashtirishda qonunchilik normalarini qo'llash amaliyoti	301
Rejapova Dilafroz Akramovna	
Kurashni olimpiya o'yinlari dasturiga kiritish istiqbollari: institutsional va sport-siyosiy tahlil	308
Hosilbek Mengliboyev Marat o'g'li	
Badiiy ta'limda talabalarining milliy-madaniy identifikatsiyasini rivojlantirishda an'anaviy naqqoshlik maktablari tarixini o'qitish metodikasi	314
Baxriddinova Sayyora Jumanazar qizi	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishda shaxmat ta'limining pedagogik shart-sharoitlari	318
Boboqulov Chori Urolovich	
Sog'lom ovqatlanish va inson salomatligi	326
Beginkulov Oltiboy Jo'rayevich, Shoimova Nargiza Omonqul qizi	
Raqamli ijtimoiy muhitda o'smirlarning axloqiy tanlov madaniyatini rivojlantirishda milliy tarbiya, sun'iy intellekt va media makonining pedagogik imkoniyatlari.....	333
Gulyamova Aziza Otabek qizi	
Organising Experimental Work on Multimodal Reading Literacy in Primary School: Design, Stages and Assessment Criteria	337
Suvanova Nilufar Akbarovna	
Цифровые коллекции и рукописные базы в современном английском востоковедении: новые возможности исследования источников	341
Олимова Дилафруз Олимжон кизи	
New Approaches to Assessing Students' Independent Work In The Era of Generative AI	347
Sardora Shakirova To'lanovna	
Developing Writing Skills of Non-Philological Students Through Online Learning Platforms.....	353
Rajabova Rakhimakhon Maksudovna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida robototexnikani o'qitish jarayonida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning pedagogik-metodik jihatlari.....	358
Axunbetova Zuxra Nailevna	
Ixtisoslashtirilgan maktablar o'quvchilarining axborotlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	363
Kilichov Akobir Kodirovich	
Ta'lim sifatini samarali boshqarishda pedagogik va matematik metodlar integratsiyasi menejmentning asosi sifatida	371
Axmedov Azizbek Karim o'g'li, Soliyeva Feruza Qahramonovna, Axmedova Madina Nodirbek qizi	
Oliy ta'limning globallasuvi va xalqarolashuvi jarayonlarining xususiyatlari	375
Vorobyov K. A.	
Talabalarda sotsiologik tafakkurni rivojlantirish metodlari.....	379
Otaqulov Alisher Safaraliyevich	
Maktabgacha yosh guruhlarida geometrik figuralarni o'rgatish orqali boshlang'ich matematik tasavvurlarini shakllantirish	383
Vaxabova Gulshan Vafaqul qizi	
Yodlangan sinf nutqidan real hayotiy muloqotga: boshlang'ich efl ta'limida vaziyatli kommunikativ topshiriqlarning o'rni.....	388
Tuxtayeva Zarina Faxriddinovna	
Akademik litsey o'quvchilarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini mantiqiy va nostandart topshiriqlar asosida takomillashtirish	393
Xoshimova Sevara Sheraliyevna	
Mobil ta'lim tushunchasi va uning mohiyati	398
Rustamova Nodira Rustam qizi	
AI-Based Adaptation of Graded Texts	402
Ermatova Sarvinoz	
Intellektual rivojlanishida cheklavlari bo'lgan o'quvchilar bilan individual ishlashning pedagogik yondashuvlari.....	406
To'xtamatova Maftuna Ismonjonovna	
Umumta'lim maktablarining 5-7-sinflarida aniq, tabiiy va ijtimoiy-gumanitar soha terminlarini o'qitishning metodik asoslari.....	412
Axmedova Shahnozaxon Farxod qizi	
Sun'iy intellekt vositalari asosida bo'lajak o'qituvchilarning individual kasbiy rivojlanish trayektoriyasini qo'llab-quvvatlash.....	416
Janbayeva Marjan Smatillayevna	

Burhoniddin Zarnujiy qarashlarining axloqiy, ma'naviy va shaxsiy kamolotga oid asosiy g'oyalari	420
<i>Abduhalimova Nigora Turdali qizi</i>	
Tirik organizmlarning muhitga moslashishi: adaptatsiyaning biologik asoslari va amaliy o'rganish metodikasi	424
<i>Ashurova Muqaddas Muxiddinovna</i>	
Chet tilini o'qitishda leksik kompetensiyani shakllantirish tamoyillari.....	429
<i>Mirzakamolova Maftuna Raximjon qizi</i>	
Biologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	433
<i>To'xtaboyeva Yulduzxon Abdusattorovna, Kodirova Husnida Maxsutali qizi</i>	
O'quvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	438
<i>Mexriniso Nosirova</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida steam yondashuvidan foydalanish metodik kompetentligini rivojlantirish.....	445
<i>Abidjanova Vasila To'likinovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv motivini rivojlantirishda mental arifmetikaning ahamiyati	454
<i>Ozodova Bonu Zafar qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda gender madaniyatini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	459
<i>Mardanova Maftuna Asatullo qizi</i>	
Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari.....	463
<i>Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi</i>	
The Impact of Boxing on Physical and Mental Development	472
<i>Shuhrat Dilmuradov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik baholash va psixologik tashxis: farqlanishi va tarbiyachi kasbiy vakolatining chegaralari	476
<i>Zaynutdinova Dilobar Nuritdinovna</i>	
Integrativ o'qitishda o'quv dasturlari mazmunini muvofiqlashtirishning didaktik mezonlari va ko'rsatkichlari	483
<i>Maqsudova Nodira Alijonovna</i>	
Fransuz va o'zbek tillarida gastronomik terminlarning qiyosiy-konseptual tahlili.....	489
<i>Halimova Mahbuba To'raqulovna</i>	
Развитие математически по STEAM технологиям	496
<i>Садикова Д. Х.</i>	
Talabalarning lingvokognitiv kompetensiyasini rivojlantirish modeli va uning samaradorligi	500
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
O'quvchilarda aqliy mehnat kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik asoslari.....	505
<i>Eshmonov Moxirjon Baxtiyor o'g'li</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida takomillashtirish	509
<i>Jabborova Ro'za O'rinbayevna</i>	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH

Jabborova Ro'za O'rinbayevna

Qibray tumani 11-maktab boshlang'ich o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish masalasi yoritilgan. Tadqiqotda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish jarayonini tizimli tashkil etish uchun diagnostik, rivojlantiruvchi va refleksiv-baholash bosqichlarini o'z ichiga olgan metodik yondashuv taklif etilgan.

Metodikada muammoli ta'lim, case-study, rolli o'yinlar, munozara va debatlar, loyiha texnologiyasi, hamkorlikda o'qitish hamda raqamli pedagogik vositalardan kompleks foydalanishga alohida e'tibor qaratilgan. Mazkur texnologiyalarning har biri kommunikativ ko'nikmalarning muayyan tarkibiy komponentlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Tadqiqotda kommunikativ ko'nikmalarning motivatsion, kognitiv, faoliyatli-kommunikativ va refleksiv komponentlari asosida metodik tizim ishlab chiqishning nazariy va amaliy imkoniyatlari asoslangan.

Shuningdek, pedagogik vaziyatlarni modelashtirish, interfaol topshiriqlar va raqamli hamkorlik vositalaridan foydalanish orqali talabalarning fikrni aniq ifodalash, faol tinglash, savol berish, muloqot olib borish, jamoada ishlash va pedagogik muammolarni kommunikativ yo'l bilan hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish mexanizmlari ochib berilgan. Taklif etilgan metodika bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy-kommunikativ tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qilishi bilan izohlanadi.

Kalit so'zlar: bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi, kommunikativ ko'nikmalar, kommunikativ kompetensiya, innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol ta'lim, case-study, rolli o'yin, loyiha texnologiyasi, raqamli pedagogik vositalar, pedagogik muloqot.

Abstract: This article examines the improvement of a methodology for developing the communicative skills of prospective primary school teachers through innovative pedagogical technologies. The study proposes a methodological approach consisting of diagnostic, developmental, and reflective-assessment stages to ensure a systematic process of communicative skills development.

Particular attention is given to the integrated use of problem-based learning, case studies, role-playing, discussions and debates, project-based learning, cooperative learning, and digital pedagogical tools. Each technology is designed to develop specific components of communicative skills. The study substantiates the theoretical and practical potential of developing a methodological system based on motivational, cognitive, activity-communicative, and reflective components.

It further identifies mechanisms for developing students' abilities to express ideas clearly, listen actively, ask questions, conduct dialogue, collaborate in teams, and solve pedagogical problems communicatively through pedagogical situation modeling, interactive tasks, and digital collaboration tools. The proposed methodology contributes to strengthening the professional and communicative preparation of prospective primary school teachers and provides methodological conditions for effective pedagogical interaction.

Key words: prospective primary school teachers, communicative skills, communicative competence, innovative pedagogical technologies, interactive learning, case study, role-playing, project-based learning, digital pedagogical tools, pedagogical communication.

Аннотация: В статье рассматривается вопрос совершенствования методики развития коммуникативных навыков будущих учителей начального образования на основе инновационных педагогических технологий. В исследовании предлагается методический подход, включающий диагностический, развивающий и рефлексивно-оценочный этапы, обеспечивающие системную организацию процесса развития коммуникативных навыков.

Особое внимание уделяется комплексному использованию проблемного обучения, технологии case-study, ролевых игр, дискуссий и дебатов, проектной технологии, кооперативного обучения и цифровых педагогических средств. Каждая из указанных технологий направлена на развитие определённых компонентов коммуникативных навыков. Обоснованы теоретические и практические возможности построения методической системы на основе мотивационного, когнитивного, деятельностно-коммуникативного и рефлексивного компонентов.

Раскрыты механизмы развития у студентов навыков чёткого выражения мыслей, активного слушания, постановки вопросов, ведения диалога, командной работы и коммуникативного решения педагогических проблем посредством моделирования педагогических ситуаций, интерактивных заданий и цифровых средств сотрудничества. Предлагаемая методика направлена на повышение профессионально-коммуникативной подготовки будущих учителей начального образования и создание условий для эффективного педагогического взаимодействия.

Ключевые слова: будущий учитель начального образования, коммуникативные навыки, коммуникативная компетентность, инновационные педагогические технологии, интерактивное обучение, case-study, ролевые игры, проектная технология, цифровые педагогические средства, педагогическое общение.

KIRISH

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish masalasi zamona-
viy pedagogik ta'limning muhim tarkibiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki boshlang'ich ta'lim o'qituvchi-
sining kasbiy faoliyati o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish, ularning fikrini tinglash va tushunish, o'z fikrini
sodda va aniq ifodalash, pedagogik vaziyatlarni kommunikativ jihatdan boshqarish hamda ta'lim jarayonida
hamkorlik muhitini yaratish qobiliyatlari bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli bo'lajak o'qituvchilarni tayyor-
lash jarayonida kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning samarali metodlarini izlash va ularni innovatsion
pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish dolzarb ilmiy-metodik vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

Kommunikativ kompetensiyaning mazmuni va tarkibiy tuzilishi kompetensiyaviy yondashuv doirasida
turli tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Xususan, Zimnyaya kompetentlikni shaxsning faoliyat jarayonida
namoyon bo'ladigan integrativ xususiyati sifatida talqin qilib, kommunikativ kompetentlikni insonning boshqa
shaxslar bilan samarali munosabat o'rnatishi, axborotni qabul qilishi va uzatishi hamda turli kommunikativ vazii-
yatlarda faoliyat yuritishi bilan bog'laydi ^[1].

Xutorskoy esa kompetensiyani muayyan faoliyatni samarali bajarish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma,
faoliyat usullari va munosabatlar majmui sifatida izohlaydi ^[2]. Mazkur nazariy qarashlar bo'lajak boshlang'ich
ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini faqat nutqiy faoliyat bilan chegaralamasdan, uni kasbiy
faoliyat bilan integratsiyalashgan ko'nikmalar tizimi sifatida o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ tayyorgarligiga oid tadqiqotlarda peda-
gogik muloqot, nutqiy faoliyat, kasbiy kommunikativ kompetensiya va pedagogik vaziyatlarda muloqot qilish
masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Perepyolkaning tadqiqotida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchila-
rining professional nutqiy-kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish masalasi tahlil qilinib, uning rivojla-
nishi faqat bilimlarni egallash bilan emas, balki kasbiy faoliyat uchun zarur kompetensiyalarni shakllantirish
bilan bog'liqligi ko'rsatilgan ^[3]. Journal of KDPU Bu yondashuv kommunikativ tayyorgarlikni nazariy bilimlardan
amaliy pedagogik muloqotga yo'naltirish zarurligini asoslaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi tadqiqotlarda ushbu masala boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining metodik tayyorgarligi bilan ham
bog'lanmoqda. Abdullayeva bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida nutqiy kompeten-
siyani shakllantirish va faollashtirish uchun metodik usullar, amaliy mashqlar va o'quv dasturlarining mazmunini
takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi ^[4]. inLibrary Bu tadqiqot kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda
nazariy tushuntirish bilan bir qatorda maxsus amaliy mashqlar tizimidan foydalanish zarurligini ko'rsatishi bilan
muhimdir.

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ va nutqiy tayyorgarligini innovatsion texnologi-
yalar bilan bog'lashga qaratilgan tadqiqotlar ham mavjud. Xususan, Koychiyeva bo'lajak boshlang'ich sinf
o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirishda muammoli ta'lim, gamifikatsiya, kommunikativ
topshiriqlar, raqamli resurslar va refleksiv ta'lim imkoniyatlarini tahlil qilgan ^[5].

Tadqiqotda interfaol va texnologiyaga asoslangan metodlarning o'qituvchilarni o'quvchilarning nutqiy faoli-
yatini rivojlantirishga tayyorlashdagi ahamiyati ta'kidlangan. inLibrary

Pedagogik texnologiyalarning bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirishdagi imkoniyatlari Ahmedov va Oxunova tomonidan ham o'rganilgan. Mualliflar interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sun'iy intellekt vositalari va virtual ta'lim muhitlarini kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning muhim vositalari sifatida ko'rsatadi^[6]. Tadqiqotda pedagogik texnologiyalarning nutq madaniyati, faol tinglash, fikr almashish, pedagogik etika va emotsional intellektni rivojlantirish imkoniyatlari qayd etilgan. The Lingua Spectrum

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarning kompleks qo'llanilishi masalasi ham alohida ahamiyatga ega. Nishonbekova tomonidan bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari misolida olib borilgan tadqiqotda topshiriqqa asoslangan ta'lim, texnologiya yordamidagi interaksiya, simulyatsiya, rolli o'yinlar, loyiha asosida o'qitish va hamkorlikdagi ta'lim kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning samarali vositalari sifatida ko'rsatilgan^[7]. NUU Journals Mazkur tadqiqot natijalari innovatsion texnologiyalarni alohida metodlar sifatida emas, balki o'zaro bog'langan pedagogik vositalar tizimi sifatida qo'llash imkoniyatlarini ko'rsatadi.

Kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda pedagogik shart-sharoitlarning o'rni ham muhimdir. Makhmudova tadqiqotida bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari, pedagogik shart-sharoitlar va multimedia texnologiyalarining imkoniyatlari tahlil qilingan^[8]. geniusjournals.org Ushbu yondashuvdan kelib chiqib, kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish faqat metod tanlash bilan cheklanmasligi, balki talabaning faol kommunikativ faoliyatga kirishishini ta'minlaydigan pedagogik muhitni yaratishni ham talab qilishi mumkin.

Raqamli va multimedia vositalarining kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi imkoniyatlari zamonaviy tadqiqotlarda yanada kengaymoqda. Kudratova, Khalilova va Ziyotova tomonidan olib borilgan tadqiqotda bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini multimedia vositalari asosida rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari o'rganilib, raqamli texnologiyalar, interaktiv platformalar va multimedia resurslaridan foydalanishning ijobiy imkoniyatlari ko'rsatilgan^[9]. maktabgacha-va-maktab-talimi-jurnal.uz Bu esa kommunikativ tayyorgarlikni an'anaviy auditoriya muloqoti bilan cheklamasdan, raqamli kommunikativ muhit bilan ham boyitish zarurligini ko'rsatadi.

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishiga bevosita oid yangi tadqiqotlarda esa kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda evristik va muammoli ta'lim texnologiyalariga e'tibor kuchaymoqda. Sobirova bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining ritorik kompetensiyasini rivojlantirishda evristik ta'lim, muammoli ta'lim va reflektiv pedagogikadan foydalanish metodikasini taklif qilgan^[10]. Tadqiqot kommunikativ va ritorik ko'nikmalarni shakllantirishni pedagogik muloqot, nutq madaniyati va kasbiy diskurs bilan bog'lash zarurligini ko'rsatadi. science-education.uz

Shuningdek, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining o'quvchilarda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga metodik tayyorgarligi ham tadqiq etilmoqda. Suyarova tomonidan olib borilgan tadqiqotda kompetensiyaviy, faoliyatga yo'naltirilgan, dialogik, shaxsga yo'naltirilgan va reflektiv yondashuvlar asosida metodik tayyorgarlikni takomillashtirish imkoniyatlari ko'rsatilgan. Unda hamkorlikda o'qitish, inquiry-based learning, storytelling, case-based learning, design thinking va reflektiv baholash kabi texnologiyalarni yagona metodik tizimga birlashtirish taklif etilgan^[11]. eipublication.com

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Yuqoridagi tadqiqotlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bo'yicha ilmiy izlanishlarda uchta asosiy yo'nalish shakllangan.

Birinchi yo'nalishda kommunikativ kompetensiyaning nazariy mohiyati va tarkibiy komponentlari aniqlanadi^[1; 2; 3].

Ikkinchi yo'nalishda interfaol, muammoli, loyiha, rolli va boshqa innovatsion pedagogik texnologiyalarning kommunikativ faoliyatga ta'siri o'rganiladi^[6; 7; 10].

Uchinchi yo'nalishda raqamli, multimedia va reflektiv vositalarni kommunikativ tayyorgarlik bilan integratsiyalash masalasi tadqiq etilmoqda^[5; 8; 9].

Biroq mavjud tadqiqotlarning qiyosiy tahlili shuni ko'rsatadiki, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini aynan innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirishga qaratilgan yaxlit metodik tizim hali yetarlicha tizimlashtirilmagan. Mavjud ishlarda ayrim metod yoki texnologiyaning samaradorligi alohida o'rganilgan bo'lsa, ularning kommunikativ ko'nikmalarning muayyan komponentlari bilan funksional bog'liqligi, qo'llash ketma-ketligi, pedagogik shart-sharoitlari va baholash mexanizmlarini yagona metodik tizimga birlashtirish masalasi nisbatan kam yoritilgan.

Ayniqsa, motivatsion → kognitiv → faoliyatli-kommunikativ → refleksiv komponentlar asosida metodikani bosqichma-bosqich tashkil etish, har bir innovatsion texnologiyani muayyan kommunikativ natijaga yo'naltirish va talabani real pedagogik vaziyatlardagi kommunikativ faoliyatini baholash mexanizmlarini birlashtirish dolzarb bo'lib qolmoqda. Shu bilan birga, boshlang'ich ta'lim o'qituvchisining o'ziga xos kasbiy kommunikatsiyasi - o'quvchi bilan muloqot, pedagogik vaziyatni boshqarish, hamkorlik, fikrni sodda va tushunarli ifodalash hamda raqamli muhitda pedagogik aloqa o'rnatish - yagona metodik model doirasida yanada chuqurroq asoslashni talab etadi.

Shu nuqtayi nazardan, mazkur tadqiqotning ilmiy bo'shlig'i innovatsion pedagogik texnologiyalarni shunchaki qo'llashda emas, balki ularni bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishning aniq komponentlari, bosqichlari, pedagogik shart-sharoitlari, metodlari va baholash mezonlari bilan uzviy bog'langan yaxlit metodik tizimga integratsiyalash zarurati bilan belgilanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot doirasida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish jarayoni innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tahlil qilindi. Tahlil natijalari kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish samaradorligi tanlangan metodlarning mazmuni, ularni qo'llash ketma-ketligi, talabani faol ishtiroki va pedagogik vaziyatlarda amaliy faoliyatni tashkil etish bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatdi. Shu sababli kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda alohida metodlardan foydalanishdan ko'ra, ularni yagona metodik tizim asosida integratsiyalash muhimligi aniqlandi.

Tadqiqotda kommunikativ ko'nikmalar bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligining tarkibiy qismi sifatida qaraldi. Mazkur ko'nikmalar o'z fikrini aniq va izchil ifodalash, faol tinglash, savol berish, dialog olib borish, pedagogik vaziyatlarda samarali muloqot qilish, jamoada hamkorlik qilish, fikrni dalillar asosida himoya qilish hamda o'z kommunikativ faoliyatini baholash kabi ko'rsatkichlarni qamrab oldi.

Tahlil jarayonida kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishning diagnostik, rivojlantiruvchi va refleksiv-baholash bosqichlaridan iborat metodik tizim taklif qilindi. Diagnostik bosqichda talabalarning boshlang'ich kommunikativ tayyorgarligi aniqlanadi. Rivojlantiruvchi bosqichda innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida maxsus kommunikativ topshiriqlar, pedagogik vaziyatlar va amaliy mashg'ulotlar tashkil etiladi. Refleksiv-baholash bosqichida esa talabalarning kommunikativ faoliyati belgilangan mezonlar asosida tahlil qilinadi va o'z-o'zini baholash mexanizmlari qo'llaniladi.

Takomillashtirilgan metodikaning muhim jihati innovatsion pedagogik texnologiyalarni kommunikativ ko'nikmalarining muayyan tarkibiy qismlari bilan bog'lashdan iborat. Jumladan, muammoli ta'lim talabalarning mustaqil fikrlashi va pedagogik muammolarga kommunikativ yechim topish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Case-study texnologiyasi pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, muammoni aniqlash va maqbul kommunikativ qaror ishlab chiqish imkonini beradi. Rolli o'yinlar turli pedagogik rollarda muloqot qilish, suhbatdoshning pozitsiyasini tushunish va kommunikativ vaziyatga mos munosabat bildirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Munozara va debat texnologiyalari talabalarning o'z fikrini dalillar asosida ifodalash, qarama-qarshi fikrni tinglash, savol berish va o'z nuqtayi nazarini himoya qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bunday faoliyatda talaba faqat o'z fikrini bayon qilmaydi, balki boshqa ishtirokchilarning fikrlarini tahlil qilish va ularga asoslangan munosabat bildirishni ham o'rganadi. Natijada kommunikativ faoliyatning nutqiy, kognitiv va ijtimoiy jihatlari birgalikda rivojlanadi.

Loyiha texnologiyasidan foydalanish kommunikativ ko'nikmalarni jamoaviy faoliyat bilan bog'lash imkonini beradi. Loyiha ustida ishlash jarayonida talabalar vazifalarni taqsimlaydi, o'zaro fikr almashadi, muammoni birgalikda hal qiladi, umumiy qarorga keladi va yakuniy natijani taqdim etadi. Shu sababli loyiha texnologiyasi hamkorlik, muloqot, mas'uliyat va fikrni asoslash kabi kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish uchun samarali metodik vosita sifatida belgilandi.

Raqamli pedagogik vositalardan foydalanish ham kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishning muhim yo'nalishi sifatida aniqlandi. Raqamli muhitda talabalar elektron munozaralar, guruhli topshiriqlar, multimedia taqdimotlari, onlayn hamkorlik va refleksiv faoliyatda ishtirok etishlari mumkin. Bunda raqamli texnologiyalardan foydalanishning asosiy maqsadi axborot uzatish emas, balki kommunikativ hamkorlikni kuchaytirishdan iborat bo'lishi lozim^[1; 2; 3].

Tahlil natijasida innovatsion pedagogik texnologiyalarni ketma-ket va o'zaro bog'liq holda qo'llash kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishning muhim sharti ekanligi aniqlandi. Metodik jarayon quyidagi ketma-ketlik asosida tashkil etiladi:

Muammoli vaziyat → pedagogik tahlil → kommunikativ muloqot → hamkorlik → yechim ishlab chiqish → amaliy bajarish → refleksiya → baholash.

Mazkur ketma-ketlik talabani nazariy bilimlarini amaliy kommunikativ faoliyat bilan bog'lash imkonini beradi. Bunda har bir bosqich keyingi bosqich uchun zarur kommunikativ tajribani shakllantiradi.

Tadqiqot natijasida kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishning to'rtta asosiy komponenti aniqlandi: motivatsion, kognitiv, faoliyatli-kommunikativ va refleksiv.

Motivatsion komponent talabani muloqotga bo'lgan qiziqishi va kommunikativ faolligini ifodalaydi.

Kognitiv komponent pedagogik muloqotning nazariy asoslarini bilish va vaziyatga mos kommunikativ strategiyani tanlashni qamrab oladi.

Faoliyatli-kommunikativ komponent fikrni aniq ifodalash, faol tinglash, savol berish, dialog olib borish va hamkorlik qilish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi.

Refleksiv komponent esa talabani o'z kommunikativ faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish qobiliyatini ifodalaydi.

Kommunikativ ko'nikmalarning rivojlanish darajasini baholash uchun yuqori, o'rta va past darajalar belgilandi. Yuqori darajadagi talaba pedagogik vaziyatlarda mustaqil va samarali muloqot qila oladi, o'z fikrini mantiqiy asoslaydi, faol tinglaydi, hamkorlik qiladi va kommunikativ strategiyani vaziyatga mos ravishda tanlaydi. O'rta darajadagi talaba asosiy kommunikativ harakatlarni bajara oladi, biroq murakkab pedagogik vaziyatlarda qo'shimcha yo'naltirishga ehtiyoj sezadi. Past darajadagi talaba esa fikrni izchil ifodalash, faol tinglash, muloqotni boshqarish va pedagogik vaziyatga mos kommunikativ yechim tanlashda qiyinchiliklarga duch keladi.

Tadqiqotning muhim natijalaridan biri innovatsion pedagogik texnologiyalarni kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda alohida metodlar yig'indisi sifatida emas, balki yagona metodik tizim sifatida qo'llash zarurligining asoslanganligidir. Bunda case-study pedagogik vaziyatni tahlil qilishga, rolli o'yinlar amaliy muloqotga, munozara va debatlar argumentatsiyaga, loyiha texnologiyasi jamoaviy hamkorlikka, raqamli vositalar zamonaviy kommunikativ faoliyatga, refleksiya esa o'z faoliyatini baholashga yo'naltiriladi.

Shuningdek, tadqiqot natijasida kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda talabani faol subyekt sifatidagi rolini kuchaytirish zarurligi aniqlandi. Talaba pedagogik vaziyatlarni mustaqil tahlil qilishi, o'z fikrini asoslay olishi, boshqa ishtirokchilarning fikrini tinglashi, jamoaviy qaror qabul qilishi va o'z faoliyatini baholashi orqali kommunikativ tajribasini kengaytiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, tahlil natijalari bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni maqsadli, izchil va integratsiyalashgan holda qo'llash samarali metodik imkoniyat yaratishini ko'rsatdi. Takomillashtirilgan metodikaning asosiy natijasi kommunikativ ko'nikmalarni nazariy o'rganishdan amaliy pedagogik faoliyatga ko'chirish, talabalarni real va modelashtirilgan pedagogik vaziyatlarda muloqot qilish, hamkorlik qilish, kommunikativ qaror qabul qilish va o'z faoliyatini refleksiv baholashga tayyorlashdan iborat.

Olib borilgan tahlillar asosida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim vazifalaridan biri ekanligi aniqlandi. Chunki bo'lajak o'qituvchining kasbiy faoliyatida pedagogik bilim va metodik tayyorgarlik bilan bir qatorda, o'quvchilar, hamkasblar va ota-onalar bilan samarali muloqot o'rnatish, pedagogik vaziyatlarni to'g'ri tahlil qilish, o'z fikrini asoslash, faol tinglash va konstruktiv hamkorlik qilish ko'nikmalari ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijasida kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish jarayonini faqat an'anaviy suhbat va mashqlar bilan cheklab qolmasdan, uni innovatsion pedagogik texnologiyalar bilan tizimli ravishda integratsiyalash zarurligi asoslandi. Muammoli ta'lim, case-study, rolli o'yin, munozara va debat, loyiha ta'limi, hamkorlikda o'qitish hamda raqamli pedagogik vositalardan foydalanish bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ faoliyatini amaliy vaziyatlar asosida rivojlantirish imkonini beradi.

Taklif etilgan metodik yondashuvda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish motivatsion, kognitiv, faoliyat-kommunikativ va refleksiv komponentlarning o'zaro bog'liqligi asosida tashkil etiladi. Mazkur komponentlarning izchil rivojlanishi bo'lajak o'qituvchining nafaqat muloqotga tayyorligini, balki pedagogik vaziyatlarda samarali kommunikativ qaror qabul qilish va o'z faoliyatini tahlil qilish qobiliyatini ham shakllantiradi.

Shuningdek, metodik jarayonni diagnostik, rivojlantiruvchi hamda refleksiv-baholash bosqichlari asosida tashkil etish maqsadga muvofiq ekanligi belgilandi. Ushbu bosqichlarning izchil qo'llanilishi kommunikativ ko'nikmalarni aniqlash, maqsadli rivojlantirish, amaliy faoliyatda qo'llash va natijalarni baholash uchun yaxlit metodik tizimni shakllantiradi.

Tadqiqotning muhim metodik xulosasi shundan iboratki, innovatsion pedagogik texnologiyalarning samaradorligi ularni alohida-alohida qo'llash bilan emas, balki aniq kommunikativ maqsad, pedagogik vaziyat, amaliy topshiriq va refleksiv baholash bilan uzviy bog'lash orqali oshadi. Shu nuqtayi nazardan, "muammoli vaziyat → pedagogik tahlil → kommunikativ muloqot → hamkorlik → yechim ishlab chiqish → amaliy bajarish → refleksiya → baholash" ketma-ketligi bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali metodik modeli sifatida qaralishi mumkin.

Umuman olganda, innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida takomillashtirilgan metodika bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ kompetentligini shakllantirish, pedagogik muloqotning samaradorligini oshirish, mustaqil va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish hamda real ta'limiy vaziyatlarda samarali hamkorlik qilishga tayyorlash uchun metodik asos yaratadi. Mazkur yondashuvni oliy ta'lim muassasalarida boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy tayyorgarlik jarayoniga joriy etish bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Зимняя И.А. Ключевые компетенции как результивно-целевая основа компетентного подхода в образовании. - Москва, 2004.
2. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования // Народное образование. - 2003. - №2. - С. 58-64.
3. Mishra P., Koehler M.J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge // Teachers College Record. - 2006. - Vol. 108, No. 6. - P. 1017-1054. - DOI: 10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x.
4. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. Version 3. - Paris: UNESCO, 2018. - 68 p. - ISBN 978-92-3-100285-4.
5. Azizxodjaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. - Toshkent: Moliya, 2003.
6. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar: ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar. - Toshkent: Iste'dod, 2008.
7. Ahmedov A., Oxunova S. The role of pedagogical technologies in developing future teachers' communicative competence // The Lingua Spectrum. - 2025. - Vol. 10, No. 1. - P. 213-218.
8. Kudratova S., Khalilova M., Ziyotova U. Methodology for Developing Communicative Competence of Future Teachers Based on Multimedia Tools // Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali. - 2026. - Vol. 4, No. 6. - DOI: 10.5281/zenodo.20621321.
9. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. - London: Routledge, 2009.
10. Johnson D.W., Johnson R.T., Smith K.A. Cooperative Learning: Improving University Instruction by Basing Practice on Validated Theory // Journal on Excellence in University Teaching. - 2014. - Vol. 25, No. 3-4. - P. 85-118.
11. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. 3rd ed. - Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
12. Darling-Hammond L., Hyler M.E., Gardner M. Effective Teacher Professional Development. - Palo Alto, CA: Learning Policy Institute, 2017.
13. Danielson C. Enhancing Professional Practice: A Framework for Teaching. 2nd ed. - Alexandria, VA: ASCD, 2007.
14. Koehler M.J., Mishra P., Cain W. What Is Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK)? // Journal of Education. - 2013. - Vol. 193, No. 3. - P. 13-19. - DOI: 10.1177/002205741319300303.
15. Voogt J., McKenney S. TPACK in teacher education: Are we preparing teachers to use technology for early literacy? // Technology, Pedagogy and Education. - 2017. - Vol. 26, No. 1. - P. 69-83.
16. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing // Applied Linguistics. - 1980. - Vol. 1, No. 1. - P. 1-47.
17. Hymes D. On Communicative Competence // Sociolinguistics. - Harmondsworth: Penguin, 1972. - P. 269-293.
18. Abdiev B. Pedagogikalıq iskerlikte kommunikativ kompetenciya // Science and Society. - 2025. - №6-2. - P. 3-5.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.